

Finské školství je pro naše velkou inspirací

Základní škola Kunratice je školou, ve které probíhá výcvik studentů programu Učitel naživo. Ten nabízí unikátní výcvik pro budoucí učitele, kteří chtějí učit na druhém stupni základních škol nebo na střední škole předměty podle své odbornosti, ale nemají učitelské zkušenosti a pedagogické vzdělání. Celkem 53 lidí zapojených do projektu vyrazilo od 20. do 26. ledna na exkurzi do Finska. Výpravu tvořil výcvikový tým Učitele naživo, naši studenti, provázející učitelé, ředitelé škol a zástupci našich partnerských univerzit. Navštívili jsme region Tuusula a v něm 6 škol a regionální odbor školství. Zažili také den aktivního tréninku s finskými učiteli. A zjišťovali jsme, co by od Finů stálo za to přenést do Česka.

Když procházíte finskou školou, jsou u tříd často otevřené dveře, ve všech třídách děti pracují samy, ve dvojicích, nebo ve skupinách, často používají knihy, odborné a populárně naučné texty, pracovní listy a řadu informací získávají prostřednictvím notebooků, elektronických doplňků učebnic. Ve třídách najdete mobilní nábytek a útulná zákoutí i moderní audiovizuální techniku. Hodně času věnují rozvoji rukodělné činnosti a práci s nářadím a na strojích ve skvěle vybavených dílnách (truhlárna, kovodílna, textilní dílna, kuchyňka...). Například při hudební výchově má každý žák hudební nástroj, který si se svými spolužáky střídá ... že by platilo: „Co Fin, to muzikant?“.

Pohyb je denní součástí

Rodiče i učitelé podporují fyzickou aktivitu dětí i jinak. Například každý týden se koná alespoň jedna vyučovací hodina některého předmětu venku. A to za každého počasí! O přestávkách se chodí ven, a to také za každého počasí. V lednu

Ve finských školách se klade velký důraz na polytechnickou výchovu. V dílnách mají i obráběcí stroje, ale také šijí, vaří, pěstují... To, co děti vyrobí, jim zůstává.

například běžkují, hrají hokej, bruslí. Do školy rodiče nevozí děti autem, ale i za mrazu jedou na kole, na běžkách nebo jdou pěšky.

Hodnocení

Ve škole se děti často sebehodnotí. Větší hodnotící období spojené s formativním hodnocením bývá po dvou měsících. Učitelé mají zpracovaná hodnotící kritéria. Na prvních stupních škol často neznámkuje. V pololetí se schází v triádách (žák – učitel – rodič) a na konci roku jsou žáci hodnoceni slovně.

Rozdílná obtížnost

Některé předměty jsou nabízeny žákům ve dvou úrovních a žáci si vybírají, která z úrovní je pro ně správnou výzvou. Často se učí i v časově delších blocích a na některé hodiny se spojuje třeba i celý ročník, například i tři třídy, což je asi 75 žáků, 3 až 4 učitelé a speciální pedagog. V tomto případě učitelé učí párově – společně plánují lekce, společně učí a společně vyhodnocují dopad na učení svých žáků.

Školské reformy

Finové chtějí stejně kvalitní bezplatné vzdělávání ve všech školách a pro všechny! To je jedna ze zásad finského vzdělávacího systému. Velké reformní změny proběhly v letech 1978 a 2016. Finská vláda v roce 1978 rozhodla o tom, že vytvoří takové podmínky, aby všechny školy byly stejně kvalitní a umožňovaly rovné vzdělávací podmínky pro všechny děti. Druhý reformní krok nastal v roce 2016, kdy je důraz kladen na to, aby žáci byli odpovědní za své učení. Rozvoj pedagogů a celé sítě škol je koordinován regionálně a učitelům jsou pro jejich rozvoj a zavádění změn vytvářeny výborné podmínky.

Jak probíhá proces učení

Na stáži jsme měli možnost navštívit tři školy na sever od Helsinek v regionu Tuusula. Zúčastnili jsme se společných workshopů-dílen s finskými učiteli a do hloubky jsme se věnovali i tématu hodnocení, které se ve Finsku zaměřuje primárně na proces učení, nejenom na jeho výsledek. Hned při prvním setkání nám regionální specialista na vzdělávání Katja Elo z regionu Tuusula řekla: „Pomocí testu lze sledovat, kolik si toho děti zapamatovaly. Pokud chci ale vidět, jak o věcech přemýšlí, zda dokáží věci kombinovat nebo vytvořit něco nového, tak musím zvolit jinou formu hodnocení než test.“ Finští učitelé průběžně při vyučování sledují míru aktivního zapojení žáků do školní práce, pozorují je při tom, jak zvládají svou roli v projektech, diskutují s dětmi, kladou jim otevřené otázky a jako důkaz učení jim slouží také eseje. Odpovědnost za učení je na žácích. Co nestihnou žáci udělat ve škole, musí dodělat doma a většinou elektronicky co nejdříve zaslat svému učiteli, který hodnotí výsledek jejich práce. Když toto nesplní, musí si vše doplnit a dodat v dalším hodnotícím období.

Individuální studijní plány

Ve Finsku nenajdete víceletá gymnázia, děti společně absolvují celou základní školu. První stupeň základní školy je do šesté třídy. Sedmý ročník je pro finské děti zlomový. V učebním plánu jsou jak hlavní předměty, tak estetické, etické a polytechnické předměty. Některé z nich, například estetické a polytechnické předměty nebo rozšiřující matematiku, další cizí jazyk, si v osmém a devátém ročníku žáci vybírají dle zájmu a dalších studijních plánů. I když mají všichni v ročníku stejný počet vyučovacích hodin, nemusí se všechny nabízené předměty učit všichni žáci. Ti, kteří neovládají nároky deváté třídy, mohou navštěvovat ještě desátý ročník, jedná se však pouze o jednotlivce.

Inkluze, ale jinak

Je zajímavé, že 70 % dětí se speciálními potřebami je integrováno do běžných škol. Děti mentálně retardované na-

vštěvují speciální třídy, které jsou součástí větších spádových škol, nebo navštěvují speciální školy. Na každé škole najdete psychologa, speciální pedagogy, ale svou ordinaci zde mívá i dětský lékař a zubař.

Škola Made in Finland

Po škole nás provázeli studenti. Někdy to byli šestáci, jindy devátáci. Mluvili velmi dobře anglicky a překládali nám z finštiny, o čem se učí jejich spolužáci. To, co jsme na stáži organizované programem Učitel naživo mohli ve školách pozorovat, souvisí s „ledovcovým efektem“. Ve školách, při výuce i o přestávkách vidíme pouze jeho desetinu, která je nad hladinou. To, co nevidíme, tedy „ponořených“ 9/10, vychází z výchovy v rodinách, ze společnosti, z kultury, která tu vládne, spokojenosti lidí, klidu. A to je vidět jak ve městě mezi lidmi, tak i ve školách. Finsko patří mezi státy s nejnižší korupcí. Rodiče vychovávají děti k otužilosti, k respektování pravidel, k slušnosti i odpovědnosti za hodnoty. Ve školách díky tomu vládne příjemná atmosféra, nikdo na nikoho nezvyšuje hlas, a to ani o přestávkách. Při vyučování, když žáci spolupracují ve skupinách, hovoří tak, že neruší druhé. Mezi žáky navzájem a mezi žáky a zaměstnanci školy vládne partnerský vztah. O učitelskou profesi je ve Finsku velký zájem a na studium učitelství berou každého desátého zájemce.

Zpátky domů

V Kunraticích při návštěvě školy vidíte také jen jednu desetiinu pomyslného „ledovce“. V ponořených 9/10 je mnoho dobrého, díky čemu si mnozí žáci a jejich rodiče naši školu vybírají. Děkuji všem kolegyním, kolegům, rodičům i radním. Možná že naše cesta otvírá prostor pro vzájemný dialog. Rodiče, kolegové, radní, pojďme společně objevit, jak těch 9/10 „ledovcového efektu“ ovlivní budoucnost našich žáků, vašich dětí.

Vít Beran a Olga Králová
ZŠ Kunratice
Finsko, Helsinky a region Tuusula